

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЖУЧЕНКО ВІОЛЕТА ОЛЕКСАНДРІВНА

Допускається до захисту:
в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики,
д.е.н., доцент

_____ Лимар В. В.
« ____ » _____ 2022 р.

**КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИНАХ**

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Науковий керівник:

Чарських І.Ю., доцент кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики, к.і.н, доцент

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____

(підпис)

Вінниця-2022

АНОТАЦІЯ

Жученко В.О. Католицька церква у сучасних міжнародних відносинах. Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Освітня програма «Міжнародні відносини». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2022.

У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі досліджено природу та спосіб участі Святого Престолу в міжнародних відносинах, правосуб'єктність Ватикану. Проаналізовано особливості функціонування католицької, роль і можливості Святого Престолу у сфері безпеки, захисті прав людини, просуванні екологічної етики та ідеї сталого розвитку.

Ключові слова: Святий Престол, права людини, правосуб'єктність, війна, протидія тероризму, Папа Франциск.

54 с. Бібліограф.: 50 найм.

ABSTRACT

Zhuchenko V. The Catholic Church in modern international relations. Specialty 291 International Relations, Public Communications and Regional Studies. Educational Program «International Relations». Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2022.

The qualification (bachelor's) work examines the nature and manner of the Holy See's participation in international relations, the legal personality of the Vatican. The peculiarities of the functioning of the Catholic Church, the role and opportunities of the Holy See in the field of security, protection of human rights, promotion of environmental ethics and the idea of sustainable development are analyzed.

Keywords: Holy See, human rights, legal personality, war, counterterrorism, Pope Francis.

54 p. Bibliography: 50 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ СВЯТОГО ПРЕСТОЛУ І ЙОГО ПОЗИЦІЯ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ.....	7
1.1 Особливості міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу	7
1.2 Особливості Святого Престолу, як учасника міжнародних процесів	14
1.3 Католицька церква в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.....	18
РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ	24
2.1 Католицька церква в сфері захисту прав людини.....	24
2.2 Католицька церква у протидії тероризму.....	29
2.3 Святий Престол та захист навколишнього середовища.....	34
РОЗДІЛ 3. ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ ТА СВЯТИЙ ПРЕСТОЛ.....	40
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	48

ВСТУП

Актуальність теми. Хоча релігію часто вважають культурним елементом м'якої сили, релігійні інститути рідко вивчаються як дипломатичні актори. Навіть не дивлячись на те, що релігійні доктрини, які панують у нашу епоху, є важливим чинником, що обумовлює як специфіку політичного процесу окремої держави, так і тенденції міжнародного життя.

Незважаючи на те, що католицька церква має свою державу і все, що супроводжує її, виникають питання, чи є вона насправді транснаціональним актором і чи має вона реальний вплив на світовий порядок, на політичне становище різних країн. І це при тому, що значний вплив релігійних інституцій на суспільні відносини та на політичні події, був завжди.

Метою роботи є з'ясування сутності, форм та специфіки впливу католицької церкви на акторів світової політики.

Відповідно до мети були поставлені наступні **завдання дослідження**:

- провести аналіз статусу Святого Престолу, який безпосередньо стосується проблеми щодо визначення міжнародної правосуб'єктності.
- дослідити особливості функціонування католицької церкви у міжнародних відносинах
- висвітлити позицію католицької церкви щодо інформатизації та розвитку сучасних засобів комунікації
- дослідити основні сфери впливу католицької церкви в секторі міжнародної безпеки, виявити, чи є католицька церква вагомим чинником в цій сфері
- проаналізувати діяльність католицької церкви у в питаннях захисту прав людини, та перевірити впливовість католицької церкви в цій сфері
- висвітлити діяльність Святого Престолу у протидії та ліквідації міжнародної терористичної загрози

- дослідити вплив Святого Престолу у питанні просування екологічної етики
- проаналізувати діяльність Святого Престолу у російсько-українській війні

Об'єктом дослідження є католицька церква як міжнародний феномен.

Предметом дослідження є діяльність Святого Престолу в міжнародних відносинах сучасності.

Різні аспекти ролі Святого Престолу у сучасних міжнародних відносинах знайшли висвітлення у вітчизняних та іноземних дослідницьких роботах, що не є дивним, адже Святий Престол є цікавим нетрадиційним учасником світової політики.

Серед робіт вітчизняних дослідників можна виділити таких авторів: О.І.Льон, М.І.Отрош, Т.Л.Сироїд, О.А.Коппель, О.С.Пархомчук, Н.Кудрик, Т.Шевченко.

Проте у вітчизняній літературі бракує наукових праць, які б комплексно висвітлювали діяльність Святого Престолу на міжнародній арені, більшість робіт має вузький напрямок дослідження в конкретних напрямках діяльності Ватикану.

Серед іноземних дослідників можна виділити роботи М.Адамса, К.Бордоні, Е.Діаса, М.Стекхауса

Під час дослідження були залучені наступні групи джерел:

Міжнародні угоди: Загальна декларація прав людини і резолюція про участь Святого Престолу в роботі Організації Об'єднаних Націй.

Нормативні акти Ватикану: Катехізис, Соборний документ *Nostra Aetate*, Соборний документ Декларація про релігійну свободу *Dignitatis Humanae*, Декларація про відношення церкви до нехристиянських релігій *Nostra aetate*, Декларація релігійної свободи про право особи та громад на соціальну та громадянську свободу у релігійних питаннях, Пастирська конституція про Церкву в сучасному світі *Gaudium et spes*. Було використано засадничу соціальну енцикліку Святого Престолу «*Laudato si*».

Заяви політичних лідерів Ватикану, такі як: Заява апостольського нунція архієпископа Бернардіто Аузи, виступ Івана Павла II на п'ятдесятій Генеральній асамблеї Організації Об'єднаних Націй, Послання Папи Франциска 2013 р., Послання Папи Франциска 2014 р., заяви Папи Франциска та представників Святого Престолу, щодо війни в Україні.

При написанні роботи було використано метод аналізу і синтезу, методи хронологічного опису, узагальнення, хронологічний та прогностичний методи.

Теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що воно дає відповідь на питання, чи можна і чи слід вважати Святий Престол повноправним та важливим актором на міжнародній арені сучасності.

Практичне значення полягає в тому, що робота може слугувати підґрунтям та сприяти подальшому розвитку досліджень участі Святого Престолу у подіях та процесах, які відбуваються на міжнародній арені.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки кваліфікаційної (бакалаврської) роботи знайшли відображення в публікації:

Жученко В.О. Католицька церква у протидії тероризму як глобальній загрозі людству. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Том 1 / Ред. кол.: Хаджинов І. В. (голова) та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. Вип. 14. Т. 1. С.45-47 <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/12060/11934>

Також підготовлені тези доповідей:

Жученко В.О. Російське вторгнення в Україну і Святий Престол *Тези доповідей міжнародної наукової конференції Травневі студії 2022: історія, міжнародні відносини*. Вінниця, 2022.

Структура бакалаврської роботи. Бакалаврська робота містить: анотацію; вступ; основну частину роботи, що поділена на три розділи, два з яких поділено та підрозділи; висновки; список використаних джерел та літератури – 50 найменувань. Загальний обсяг бакалаврської роботи складає 54 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ СВЯТОГО ПРЕСТОЛУ І ЙОГО ПОЗИЦІЯ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1.1 Особливості міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу

Святий Престол є дуже незвичайним випадком у міжнародному праві, тому варто прояснити його точну природу та спосіб його участі в міжнародних відносинах. Визначення Святого Престолу не зовсім зрозуміле, як визнає сама організація. Відповідно до власного регулюючого законодавства, його можна визначити як вузько, так і широко. Вужче визначення Святого Престолу включає лише посаду Папи та, можливо, будь-які посади, делеговані йому Папою. Вузький аргумент припускає, що якби все управління Святим Престолом було зведено лише до папської служби, Святий Престол продовжував би зберігати свою правосуб'єктність. Звичайно, це стосується Папи.

Однак Святий Престол не може бути синонімом Папи як окремої особи в особистій чи офіційній якості. Коли папа йде з посту, Престол, як і корона монархії, продовжується; Колегія кардиналів керує доти, доки не буде обрано нового Папу. Якби Папа був Святим Престолом, то Колегія не могла б керувати, якщо не зайняла папську посаду. На цій основі деякі вчені визначають Святий Престол ширше, включаючи Колегію кардиналів, а інші органи влади йдуть ще далі, включаючи центральні органи управління Католицької Церкви. Щодо поглядів самого Святого Престолу, то він дає своє визначення.

Згідно з канонічним правом, Святий Престол є Папою та церковними установами, які походять від посади, наприклад, Державного секретаря. Точніше, Святий Престол стверджує, що термін «Святий Престол» відноситься не тільки до Римського Понтифіка, а й до Державного Секретаріату, Ради з громадських справ Церкви та інших інститутів Римської курії. Курія є центральним управлінням Святого Престолу і зазвичай визначається як

«Державний Секретаріат або Папський Секретаріат, Рада з суспільних справ Церкви, конгрегації, трибунали та інші інститути».

Однак Святий Престол іноді просто використовує більш розпливчате, ширше визначення, що це «найвищий державний орган Католицької Церкви» або «Суверенна влада Католицької Церкви», причому Папа є головою цього органу чи влади. Виходячи з цих різних визначень, краще тлумачити, що Святий Престол — це не Папа, а скоріше суб'єкт, який включає канцелярію Папи, Колегію кардиналів та інші органи як свої органи чи офіси. Святий Престол як міжнародна юридична особа Після визначення визначення Святого Престолу наступне питання полягає в тому, як він бере участь у міжнародних відносинах.

Відповідно до міжнародного права Святий Престол вважається міжнародною юридичною особою, що означає, що він здатний нести міжнародні права та обов'язки. Хоча жодна серйозна влада не заперечує, що вона має міжнародну правосуб'єктність, вона також явно не є державою. Вона не може бути державою, тому що вона відокремлена і відмінна від Ватикану і не має території, незважаючи на те, що її іноді неправильно характеризують як державу. З цієї точки зору Святий Престол є не лише церквою чи територією, яка виконує незвичайну місію. Частково плутанина щодо її правосуб'єктності може бути пов'язана з її специфічною інституційною історією. Стверджується, що Святий Престол був суверенним утворенням з часів Візантійської імперії. У минулі століття Святий Престол мав суверенітет над Папськими державами, що могло свідчити про те, що Святий Престол був територіальним утворенням, тобто державою. Однак, коли Святий Престол втратив контроль над Папською державою в 1870 році, він зберіг свій статус міжнародної юридичної особи, здійснюючи дії, які зазвичай пов'язані з цією особою.

Можливо, проблема правового статусу Святого Престолу ніколи не виникла б, якби він зберіг до сьогодні зовнішні атрибути державності, знайомі сучасному суспільству. До 1870 р. Святий Престол ними володів, будучи

сувереном в особі Папи Римського так званої Папської області – кількох розрізнених територій у межах сучасної центральної Італії зі своїм населенням, адміністрацією, законодавством.

Святий Престол є дуже незвичайним випадком у міжнародному праві, тому варто прояснити його точну природу та спосіб його участі в міжнародних відносинах. Визначення Святого Престолу не зовсім зрозуміле, як визнає сама організація. Відповідно до власного регулюючого законодавства, його можна визначити як вузько, так і широко. Вужче визначення Святого Престолу включає лише посаду Папи та, можливо, будь-які посади, делеговані йому Папою. Вузкий аргумент припускає, що якби все управління Святим Престолом було зведено лише до папської служби, Святий Престол продовжував би зберігати свою правосуб'єктність. Звичайно, це стосується Папи.

Однак Святий Престол не може бути синонімом Папи як окремої особи в особистій чи офіційній якості. Коли папа йде з посту, Престол, як і корона монархії, продовжується; Колегія кардиналів керує доти, доки не буде обрано нового Папу. Якби Папа був Святим Престолом, то Колегія не могла б керувати, якщо не зайняла папську посаду. На цій основі деякі вчені визначають Святий Престол ширше, включаючи Колегію кардиналів, а інші органи влади йдуть ще далі, включаючи центральні органи управління Католицької Церкви. Щодо поглядів самого Святого Престолу, то він дає своє визначення. Згідно з канонічним правом, Святий Престол є Папою та церковними установами, які походять від посади, наприклад, Державного секретаря. Точніше, Святий Престол стверджує, що термін «Святий Престол» відноситься не тільки до Римського Понтифіка, а й до Державного Секретаріату, Ради з громадських справ Церкви та інших інститутів Римської курії. . . ». Курія є центральним управлінням Святого Престолу і зазвичай визначається як «Державний Секретаріат або Папський Секретаріат, Рада з суспільних справ Церкви, конгрегації, трибунали та інші інститути».

Однак Святий Престол іноді просто використовує більш розпливчате, ширше визначення, що це «найвищий державний орган Католицької Церкви» або «Суверенна влада Католицької Церкви», причому Папа є головою цього органу чи влади. Виходячи з цих різних визначень, краще тлумачити, що Святий Престол — це не Папа, а скоріше суб'єкт, який включає канцелярію Папи, Колегію кардиналів та інші органи як свої органи чи офіси. Святий Престол як міжнародна юридична особа Після визначення визначення Святого Престолу наступне питання полягає в тому, як він бере участь у міжнародних відносинах.

Відповідно до міжнародного права Святий Престол вважається міжнародною юридичною особою, що означає, що він здатний нести міжнародні права та обов'язки. Хоча жодна серйозна влада не заперечує, що вона має міжнародну правосуб'єктність, вона також явно не є державою. Вона не може бути державою, тому що вона відокремлена і відмінна від Ватикану і не має території, незважаючи на те, що її іноді неправильно характеризують як державу. З цієї точки зору Святий Престол є не лише церквою чи територією, яка виконує незвичайну місію. Частково плутанина щодо її правосуб'єктності може бути пов'язана з її специфічною інституційною історією. Стверджується, що Святий Престол був суверенним утворенням з часів Візантійської імперії. У минулі століття Святий Престол мав суверенітет над Папськими державами, що могло свідчити про те, що Святий Престол був територіальним утворенням, тобто державою. Однак, коли Святий Престол втратив контроль над Папською державою в 1870 році, він зберіг свій статус міжнародної юридичної особи, здійснюючи дії, які зазвичай пов'язані з цією особою.

Якби це була держава, вона б припинила своє існування після втрати своєї території. Крім того, з Латеранськими угодами 1929 року Королівство Італія визнало, що правосуб'єктність Святого Престолу продовжується безперервно, і що воно отримає «суверенітет» над територією, яка стала державою-містом Ватикан.

Деякі органи влади вважають, що Католицька Церква є міжнародною юридичною особою або що Католицька Церква є тією ж особою, що й Святий Престол. З цієї точки зору, Святий Престол є лише урядом Католицької Церкви, яка є справжньою міжнародною юридичною особою. Хоча Церква і Престол глибоко переплетені, Святий Престол є органом, який постійно визнається міжнародною юридичною особою, з якою держави вступають у міжнародні відносини. Церква зазвичай розуміється як громада вірувань, а не цілісна людина, принаймні юридично. За своєю структурою Церква є спільнотою багатьох єпархій, кожна з єпископом. Хоча церква може відігравати певну роль у донесенні своїх моральних поглядів до міжнародного права, важко уявити, що церква підкорятиметься обов'язкам міжнародного права або що вона справді могла б виконувати будь-які інші звичайні функції міжнародного права. особа.

Хоча церква не може бути міжнародною юридичною особою, Святий Престол справді може виконувати ці міжнародні обов'язки. У будь-якому випадку Святий Престол дотримується позиції, що існує відмінність між ним і Католицькою Церквою загалом, «яка також є нетериторіальним утворенням і може бути визначена як духовна спільнота віри, надії та милосердя, створена як видима суспільство, засноване на спільності віри, таїнств, дисципліни та управління своєю внутрішньою правовою системою, а саме канонічним правом». Цю позицію підтвердили суди в судовому процесі. Тому Церкву та Святий Престол необхідно розглядати як окремі суб'єкти, причому лише останній є суверенною міжнародною юридичною особою. Святий Престол – це не Церква, а скоріше центральний керівний орган Церкви.

Виходячи з вищезазначеного, Святий Престол є міжнародною юридичною особою. У наш час Святий Престол продовжує визнаватися в міжнародному співтоваристві, а Престол визнано здатним залучати інших міжнародних осіб на міжнародному рівні. Фактично, вона жорстко захищає свою міжнародну правосуб'єктність.

Протягом століть Папа Римський сприймався не лише як глава церкви, а й як територіальний правитель. Це вважалося цілком природним, беручи до уваги роль християнства історія західної цивілізації. Збережи Папська область дотепер, міжнародно-правовий статус Святого Престолу в особі Папи Римського, ймовірно, не викликавши би сумнівів — він би вважався таким же главою держави, як і будь-який інший державний лідер.

Суб'єктом міжнародного права для одних є Церква, а для інших — сам Святий Престол. Крім цього обговорення, можна перевірити міжнародне виконання останнього, яке включає реалізацію права пасивного та активного представництва, участь у якості члена чи спостерігача в різних міжнародних організаціях, відзначення двосторонніх (конкордатів чи угод характер) та багатосторонніх договорів, а також його роль у мирному вирішенні міжнародних суперечок.

На думку більшості, Ватикан—це держава, яка по-своєму неповторно об'єднує передбачувані вимоги зазначеної умови та має власну міжнародну правосуб'єктність. Незважаючи на це, вона діє на міжнародному рівні через Державний секретаріат Святого Престолу, навіть якщо є деякі договори та міжнародні організації, у яких вона, відповідно, є стороною або членом як такої, в інших словах, як держава Ватикан. Нарешті, обговорюється питання про те, чи існує лише один суб'єкт міжнародного права чи є два суб'єкти міжнародного права.

Більш поширеним критерієм є останній, хоча думки розділилися між тими, хто вважає, що зазначеними суб'єктами є Римо-Католицька Церква та Держава Ватикан, з одного боку, і тими, хто стверджує, що ця умова покладається на Святий Престол і Ватикан. Держава з іншого. У той же час було дано різні оцінки стосунків між цими двома суб'єктами, у тому сенсі, що їх можна визначити як особисту унію, реальну унію або васальне відношення Держави Ватикану до Святого Престолу.

У той же час Католицький Понтифік також сидить на вершині транснаціональної Церкви неперевершеного масштабу та широти. Часто глибоко заплутані в культурному та політичному житті окремих країн, конференції католицьких єпископів та окремі прелати відіграють важливу роль у таких різноманітних національних контекстах.

Тісні стосунки між цими національними акторами та Святим Престолом різко збільшують присутність останнього на світовій арені та дають папству можливість впливати на світову політику, впливаючи на нецерковних акторів, які є центральними гравцями на світовій арені. Справа не тільки в тому, що певні національні політичні процеси не можуть бути повністю зрозумілі без огляду на роль, Католицька Церква; це також те, що глобальні дебати і глобальна дипломатія самі по собі є ареною участі Католицької Церкви, оскільки національні делегації до них приходять з місць, де голос Святого Престолу чітко виражений.

Варто звернути увагу на способи, якими Папа Римський може трансформуватися в політичну діяльність і вплинути на той простий факт, що він очолює транснаціональну церкву, яка для всіх намірів і цілей присутня по всьому світу. Як одного разу повідомило посольство США при Святому Престолі у доповіді президенту Джорджу Бушу: «Ватикан є одним із небагатьох суверенних утворень, які мають присутність і діють практично в кожній країні світу». Це означає, що Святий Престол та Папа Римський мають «інтереси» майже скрізь, і що вони мають інституційну присутність та ресурси практично в будь-якому політичному контексті, який можна собі уявити.

Більше того, пов'язане значення цієї універсальної присутності полягає в тому, що католицькі релігійні лідери та католицькі громади беруть участь як внутрішні діючі особи в широкому спектрі політичних контекстів, які часто можуть мати міжнародні наслідки. Звичайно, в католицькій традиції немає фактичних «національних» чи «автокефальних» церков, як у східно-православній.

На відміну від тієї традиції, яка охоплює Російську Православну Церкву, Грецьку Православну Церкву та декілька інших, у глибокому інституційному сенсі існує лише одна Римо-Католицька Церква. Що це означає з точки зору фактичної церкви, так це те, що не існує такої фактичної речі, як Польська Католицька Церква чи Католицька Церква США чи Нікарагуанська Католицька Церква. Але досвід католицьких лідерів і віруючих у цих трьох національних контекстах свідчить про те, що Святий Престол залучає себе на всіх рівнях світової політики, а також у різних структурних точках перетину національної політики та міжнародних відносин.

Святий Престол є активним учасником міжнародних відносин. Його унікальний юридичний статус, його інституційний охоплення завдяки керівництву всюди суцєю транснаціональною католицькою церквою та її особливо видатний моральний «мегафон» поєднуються, щоб забезпечити її єдиному лідеру, римо-католицькому Папі, чудовий доступ до багатьох шарів глобальної політики.

1.2 Особливості Святого Престолу, як учасника міжнародних процесів

Святий Престол реалізує здатність певного «мегафону» різними способами, головним чином шляхом укладення договорів, надсилання та отримання посольств. Ця практика не лише підтверджує, що Святий Престол є міжнародною юридичною особою, але й встановлює послідовну практику укладення міжнародних угод, учасником яких є Святий Престол. Ці акти також підтверджують зобов'язання Святого Престолу поважати та заохочувати міжнародне право. Одним із найважливіших способів взаємодії є суверенна здатність укладати міжнародні угоди. Святий Престол приєднався до широкого кола двосторонніх і багатосторонніх договорів, включаючи Женевську конвенцію про військове право, Конвенцію про статус біженців, Віденську конвенцію про дипломатичні зносини, Віденську конвенцію про консульські зносини, Віденську конвенцію про консульські зносини. Конвенція про право міжнародних договорів, Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм

расової дискримінації, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, а також Конвенція про права дитини. Примітно, що лише держави можуть бути сторонами цих договорів. Залишається незрозумілим, чому Святий Престол, недержавний утворення, був запрошений до участі без заперечень з боку інших держав.

Прийнятою практикою є держава подавати такі заперечення проти участі, якщо вони не вважають, що суб'єкт кваліфікований для того, щоб приєднатися до договору. Крім договорів, Святий Престол також укладає «конкордати». Конкордати також є договорами, хоча їх зміст зосереджено на захисті та регулюванні Святого Престолу, Католицької Церкви та практики католицької віри в державі. Конкордати забезпечують діяльність місцевих церков як правосуб'єктність, допомагаючи в управлінні церквою. і міжконфесійний діалог, який загалом сприяє «миру, прогресу та спільним зусиллям народів», а також будь-якій іншій діяльності, яку вимагає Святий Престол. Нунції діють під наглядом Секретаріату Держсекретаріату зі зв'язків з державами, і, зрештою, Папи.

Ватикан може здійснювати владу на двох рівнях. Перший принципово політичний; Папа, як обраний абсолютний монарх Ватикану, приймається як співглава держави лідерами інших держав. Друге значно важче піддати кількісній оцінці і стосується здатності Ватикану впливати на широкий світ через свою культурну та ідеологічну силу: так звану «м'яку силу».

М'яка сила Ватикану незмінно пов'язана з успіхами чи невдачами Римо-Католицької Церкви, її афілійованих Церков у всьому світі та членів цих Церков.

Установи, пов'язані з церквою, такі як лікарні та університети, виконують переважно світські служби з додаванням релігійної місії. Католицькі університети служать не лише вищими навчальними закладами, а й точкою

передачі певної релігійно-філософсько обґрунтованої інтелектуальної традиції. Католицька інтелектуальна традиція найбільш відома тим, що виробляє теорію справедливої війни, тобто війни, яка морально виправдана за певними конкретними критеріями.

Ця «м'яка сила» передбачає змусити інших бажати бажаних результатів шляхом кооперування людей, а не примушування їх. Це здатність залучати, а потяг часто призводить до погодження.

Мабуть, найважливішою є здатність Ватикану реалізувати свою м'яку силу через діяльність своїх 1,25 мільярдів вірян. Ці особи об'єднані їхньою спільною релігійною ідеологією і тому можуть бути мобілізовані навколо цієї ідеології як виборці та як учасники громадянського життя країни. Таким чином, Ватикан і Католицька Церква можуть здійснювати особливий вплив через присутність в Церкві.

Ватиканська дипломатія відіграє важливу роль у міжнародних відносинах, де є вагомим джерелом як м'яка сила. Як впливає з казуїстики, Папа може бути чудовим посередником на деяких етапах конфліктів. Однак ми повинні враховувати деякі обмеження. Влада Папи не є однаковою в усьому світі через особливу силу релігії.

Держава-місто Ватикан, як така, бере участь у деяких обмежених міжнародних інституційних угодах, пов'язаних безпосередньо з територіальністю, таких як Міжнародний поштовий союз. Але, за великим рахунком, Папа не діє через офіційні дипломатичні канали як суверенний правитель держави Ватикан (хоча він і є таким); він діє через офіційні дипломатичні канали як втілення Святого Престолу, як лідер, іншими словами, «вищого органу управління Католицької Церкви».

Варто звернути увагу на способи, якими Папа може трансформуватися в політичну діяльність і вплинути на той простий факт, що він очолює транснаціональну церкву, яка для всіх намірів і цілей присутня по всьому світу.

Як одного разу повідомило посольство США при Святому Престолі у доповіді президенту Джорджу Бушу: «Ватикан є одним з небагатьох суверенних утворень, які мають присутність і діють практично в кожній країні світу». Це означає, що Папа та його Церква мають «інтереси» майже скрізь, і що вони мають інституційну присутність і ресурси практично в будь-якому політичному контексті, який можна собі уявити.

Більше того, пов'язане значення цієї універсальної присутності полягає в тому, що католицькі релігійні лідери та католицькі громади беруть участь як внутрішні учасники в широкому спектрі політичних контекстів, які часто можуть мати міжнародні наслідки. Звичайно, в католицькій традиції немає фактичних «національних» чи «автокефальних» церков, як у східно-православній.

Зі сказаного вище зрозуміло, що Святий Престол є міжнародною юридичною особою, хоча й незвичайною особою. Відрізняючи свою особистість від, наприклад, міжнародних організацій, Святий Престол стверджує, що його особистість подібна до особи держав, оскільки вона «первісна», а не «похідна». Різниця між оригінальними та похідними особистостями зосереджується на процесі та повноваженнях, залучених до акту створення особи: похідні особи отримують свою особистість із існуючих суб'єктів міжнародного права, тоді як оригінальні особи існують незалежно від цього навмисно творчого акту.

Крім своєї функціональної участі в міжнародних відносинах разом з державами, Святий Престол, тим не менш, вважає себе відмінним від держав через свою унікальну роль, що забезпечує моральний голос у міжнародних відносинах, для яких його міжнародно-правові права та обов'язки є другорядними. Правда, нунції часто намагаються не змішувати свої церковні та політичні обов'язки. На думку Святого Престолу, ця роль неявно обмежує його відповідальність у міжнародному праві.

Однак моральну та політичну ролі неможливо так легко розділити, і Святий Престол справді займається політичними питаннями і, за його власним визнанням, бере участь у міжнародному праві. Крім того, багато держав у своїх міжнародних відносинах також мотивовані моральними причинами. Характер міжнародної участі Святого Престолу означає, що він може нести відповідальність за порушення міжнародного права, подібно до держав, незважаючи на те, що він виконує моральну роль у міжнародному співтоваристві.

Суверенітет і м'яка сила – це унікальна сукупність ресурсів і статусу, які Святий Престол привносить у свою участь у глобальній політиці. На основі цього суверенітету Папа Франциск, як і його попередники, може брати участь у двосторонніх дипломатичних відносинах з більшістю країн світу, брати активну участь у багатосторонніх установах і конференціях, а також працювати через «офіційні» канали всіх видів для просування інтереси своєї Церкви, як він їх визначає. Це, прямо кажучи, вражаюча платформа для релігійного лідера, будь-якого релігійного лідера.

1.3 Католицька церква в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій

Нові цифрові технології та досягнення в Інтернеті, включаючи соціальні медіа, можна використовувати як потужну силу добра. Їх можна використовувати для передачі правди, також вони можуть бути засобом для поширення Євангелія на «цифровому континенті», що швидко розвивається. Вони також можуть бути використані для підвищення обізнаності про різні порушення, спрямовані проти життя та гідності людської особистості, з великою швидкістю та з великою точністю.

На практиці католицька церква була надзвичайно технологічно оптимістичною та прогресивною, можливо, більше, ніж будь-яка інша організація в історії планети.

Папа Франциск розпочав своє Послання до Всесвітнього дня комунікації у 2019 році, зазначивши, що з моменту заснування Інтернету Церква завжди пропагувала його використання в служінні зустрічі між реальними особами та солідарності між усіма.

У апостольському відкликанні до молоді та всього Божого народу Папа Франциск визнав поширеність цифрового середовища: «Це більше не лише питання «використання» засобів спілкування, але й життя. у високо цифровій культурі, яка справила глибокий вплив на уявлення про час і простір, на наше саморозуміння, наше розуміння інших і світу, а також нашу здатність спілкуватися, вчитися, бути інформованими та вступати в стосунки з іншими» .

Папа Франциск визнав, що Інтернет та соціальні мережі надають надзвичайну можливість для діалогу, зустрічі та обміну між людьми, а також доступу до інформації та знань. Він також визнав, що цифровий світ — це світ соціальної та політичної участі та активної громадянської позиції, і що він може сприяти поширенню незалежної інформації, забезпечуючи ефективний захист для найбільш уразливих та публічних порушень їхніх прав . Однак Церква також визнала небезпеку поширення брехні в Інтернеті «Якщо Інтернет являє собою надзвичайну можливість доступу до знань, це також правда, що він виявився однією з областей, найбільш схильних до дезінформації та свідоме і цілеспрямоване спотворення фактів і міжособистісних стосунків, які часто використовуються для дискредитації. (Папа Франциск, Послання до Всесвітнього дня комунікації 2019)

Беручи до уваги дискусію в управлінні церквою, можна мати широкий спектр того, як провідники Церкви можуть адекватно використовувати компоненти інформаційно-комунікаційних технологій для належного управління, поширення, зберігання та отримання цінної інформації та ідей.

У офіційній організації, як-от католицька церква, існують чіткі канали комунікаційних систем. Але для стислості слід обговорити низхідну комунікацію.

Ця система комунікації значною мірою ініційована тими, хто займається справами, такими як менеджери, провідники Церкви, послані своїм працівникам (співробітникам) або членам Церкви. Це, по суті, означає, що начальник дає усні або письмові інструкції підлеглим працівникам чи членам Церкви щодо виконання певних дій, або просто зворотній зв'язок. Варто зазначити, що ця система спілкування використовується лідерами Церкви та керівниками організацій з багатьох причин – наприклад, спілкування зі своїми підлеглими, щоб наповнювати їх важливою інформацією, інструкціями, ділитися інформацією, критикувати, командувати та мотивувати [35].

І основні канали, які провідники Церкви (католики) використовують у низхідній комунікації, включають: ланцюг командування, бюлетені, плакати та дошки оголошень, циркуляри та енцикліки, рахунки та церковні періодичні видання, щорічні звіти різних асоціацій та комітетів тощо.

Хоча він продовжує висловлювати свої занепокоєння щодо надмірної залежності від технологій, посилаючись на це як на причину психічного забруднення, у нього немає іншого вибору, окрім як прийняти це, тим більше, що Інтернет настільки значно розширив його охоплення.

Церква має подвійну мету щодо ЗМІ. Одним із аспектів є заохочення їх правильного розвитку та правильного використання заради людського розвитку, справедливості та миру — для розбудови суспільства на місцевому, національному та громадському рівнях у світлі загального блага та в дусі солідарності. Враховуючи велике значення соціальних комунікацій, Церква прагне «чесного та шанобливого діалогу з відповідальними за комунікаційні засоби масової інформації» — діалогу, який стосується насамперед формування медіа-політики[11]. Вбачаючи ЗМІ як результат історичного наукового

процесу, завдяки якому людство «все далі просувається у відкритті ресурсів і цінностей, що містяться в усьому творінні», Церква часто заявляла про своє переконання, що вони за словами Другого Ватиканського Собору, «чудові технічні винаходи» [43], які вже роблять багато для задоволення людських потреб і можуть зробити ще більше. Таким чином, Церква зробила принципово позитивний підхід до ЗМІ [41]. Навіть засуджуючи серйозні зловживання, документи цієї Папської ради із соціальних комунікацій намагалися пояснити, що «просто цензурне ставлення з боку Церкви... не є ні достатнім, ні доречним» [39].

Сучасні засоби соціальної комунікації – це культурні чинники, які відіграють роль у цій історії. Як зазначає Другий Ватиканський Собор, «хоча ми повинні бути обережними, щоб чітко відрізнити земний прогрес від зростання Царства Христового», проте «такий прогрес є життєво важливим для Царства Божого, оскільки він може сприяти кращому впорядкуванню людського суспільства» [39].

З боку Церкви мають передбачатись зусилля, спрямовані на розуміння засобів масової інформації — їх цілей, процедур, форм і жанрів, внутрішніх структур і модальностей — і надання підтримки та заохочення тим, хто бере участь у роботі ЗМІ. На основі цього співчутливого розуміння та підтримки стає можливим запропонувати змістовні пропозиції щодо усунення перешкод на шляху людського прогресу.

ЗМІ пропонують важливі переваги та переваги з релігійної точки зору. Вони несуть новини та інформацію про релігійні події, ідеї та особистостей; вони служать транспортними засобами для євангелізації та катехизації. Але крім цього, існують також переваги, більш-менш властиві Інтернету. Він пропонує людям прямий і негайний доступ до важливих релігійних і духовних ресурсів. Воно має чудову здатність долати відстань та ізоляцію, зв'язуючи людей з однодумцями доброї волі, які об'єднуються у віртуальні спільноти віри, щоб підбадьорювати та підтримувати один одного. Церква може

виконувати важливу службу як католикам, так і некатоликам, відбираючи та передаючи корисні дані на цьому носії.

Із зростанням соціальних мереж все більше церков звертаються до таких платформ, як Twitter, Instagram та Facebook, щоб відігравати більш активну роль у житті парафіян. Тепер, коли Ватикан і Папа Франциск використовують соціальні мережі для поширення доктрини, у Церкві є ще більша підтримка, щоб продовжувати такі практики. У 2014 році Конференція католицьких єпископів Сполучених Штатів (USCCB) випустила рекомендації щодо спілкування, щоб порадити церквам найкращі методи соціальних медіа, які відповідають гарному смаку та підвищують місію та цінності Католицької Церкви [42]. Хоча вказівки, запропоновані USCCB, не є суворою практикою, вони натомість дають уявлення про те, як розробити рекомендації для церковного персоналу для кожної парафії щодо створення та роботи соціальних мереж. У посланні до 48-го Всесвітнього дня комунікації у 2014 році Папа Франциск написав: «Революція, що відбувається в комунікаційних засобах масової інформації та в інформаційних технологіях, є великим і захоплюючим викликом; нехай ми відповімо на цей виклик із свіжою енергією та уявою, прагнемо поділитися з іншими красою Бога». Три основні категорії, які Церква використовувала, щоб диктувати практику соціальних медіа, – це видимість, спільнота та підзвітність. Такі категорії використовуються для підвищення обізнаності про католицьку віру, а також для зміцнення громад, підтримуючи постійні канали спілкування та стаючи соціальною та надійною фігурою в Інтернеті.

До цього дня Ватикан продовжує просувати соціальні мережі як потужну платформу для створення мережі корисної інформації та як інструмент освіти. З іншого боку, Папа Франциск поділився: «Соціальні медіа є антисоціальними, антилюдськими та антихристиянськими, коли вони використовуються для збільшення розбіжностей, підживлення підозр, поширення брехні та упередження» [27]. Така реакція впливає з зростаюча онлайн-тенденція до

ненависті та знущань в Інтернеті, яка підтримується ідеєю, що деякі користувачі соціальних мереж використовують платформи, щоб маскувати свою ідентичність та викидати неприязні коментарі. Дивлячись на те, як прихильники Церкви використовують соціальні медіа, існує ще одна ідентичність, створена далеко від Ненависть. Натомість дописи на платформах варіюються від біблійних посилань, молитов, фестивалів і свят, а також зображень святих, Ісуса Христа та Церкви, її архітектури та скульптур.

Святий Престол повинен розуміти і використовувати мережу Інтернет як інструмент внутрішніх комунікацій. Для цього необхідно чітко враховувати його особливий характер як прямого, безпосереднього, інтерактивного та спільного засобу.

Також важливо, щоб люди на всіх рівнях Церкви творчо використовували Інтернет, щоб виконувати свої обов'язки та допомагати виконувати місію Церкви. Боязко відкидатися від страху перед технологіями чи з якихось інших причин неприпустимо, враховуючи дуже багато позитивних можливостей Інтернету. Методи сприяння комунікації та діалогу між її власними членами можуть зміцнити узи єдності між ними. Негайний доступ до інформації дає змогу Святому Престолу поглибити свій діалог із сучасним світом. Церква може легше інформувати світ про свої переконання та пояснити причини своєї позиції щодо будь-якої проблеми чи події. Вона може чіткіше почути голос громадської думки і вступити в безперервну дискусію з навколишнім світом, тим самим швидше залучивши себе до спільного пошуку рішень багатьох нагальних проблем людства.

РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1 Католицька церква в сфері захисту прав людини

Католицька церква проголошує, що людське життя є священним і що гідність людської особистості є основою морального бачення суспільства. Ця думка є основою всіх принципів католицького соціального вчення. Основоположним принципом католицького соціального вчення є повага до життя та гідності людини, незалежно від її стану чи стадії розвитку.

Історичний зв'язок між християнством і правами людини є неоднозначним. Протягом сотень років християнська церква активно пропагувала релігійну нетерпимість і переслідувала тих, хто не сприйняв її моральні цінності та звичаї. Багато з цих цінностей і практик сьогодні відкидаються як такі, що суперечать культурі прав людини і моральній порядності.

Макс Стекхаус стверджує, що хоча «глибоке коріння ідеалів прав людини сягає ніде, крім біблійної традиції», ці цінності «залишалися традицією меншості (всередині Церкви) протягом століть». [36]

Проте, «глибокі біблійні корені ідеалів прав людини» періодично визнавали та відновлювали протягом усієї історії церкви, намагаючись виправити помилки, відмовитися від богословської підтримки зловживань і прагнути до більш гуманного суспільства. Історія виникнення прав людини в рамках західної християнської традиції визнає, що релігії розвиваються у взаємодії з іншими соціальними та культурними силами суспільства. Можна стверджувати, що відносини між християнством і традицією прав людини можуть збагатити суспільство лише в тій мірі, в якій ці відносини підтримуються взаємною критикою та виправленням.

Позиція Церкви на права людини та соціальну справедливість у всьому світі ґрунтується на католицькій вірі про гідність людської особистості. Католицька традиція вчить, що людську гідність можна захистити, а здорову спільноту можна досягти лише за умови захисту прав людини та виконання обов'язків. Тому кожна людина має фундаментальне право на життя і право на те, що необхідно для людської порядності.

Папа Іоанн XXIII у своїй енцикліці *Pacem in Terris* визнав необхідність для кожної держави мати чітку і точно сформульовану хартію основних прав людини, яка буде сформульована та включена в загальні конституції штатів.

У своєму зверненні до Організації Об'єднаних Націй у 1979 році Папа Римський Іван Павло II назвав Загальну декларацію прав людини «справжньою віхою на шляху морального прогресу людства».

Папа Іоанн Павло II у своєму зверненні до ООН у 1995 році визнав важливість захисту прав людини в цілому та зазначив, що викликає занепокоєння те, що деякі заперечують універсальність прав людини. Це особливо тривожно в обставинах, на які впливають ідеології, які затьмарили усвідомлення людської гідності, але Церква чітко і рішуче стверджує, що кожна людина носить образ Божий і тому заслуговує на повагу. Кілька років по тому він також визнав: «Є ще більш глибокий аспект, який необхідно підкреслити: свобода заперечує і руйнує себе, стає фактором, що веде до знищення інших, коли вона більше не визнає і не поважає свого істотного зв'язку з правдою».

Святий Іван Павло II продовжував визнавати обов'язок Церкви мужньо виступати від імені тих, хто не має права голосу, оскільки їх пригнічують або відмовляють у їхньому фундаментальному праві людини на життя. Він зазначив, що особливо тривожним є те, що прямі злочини проти життя, що інтерпретуються як законне вираження індивідуальної свободи, яку необхідно захищати, як реальні права. Особливо це стосується суспільства, яке вважає затвердження та захист прав людини своєю першочерговою метою та своєю

гордістю. Він сказав, що «ці напади суперечать повазі до життя і представляють пряму загрозу всій культурі прав людини». У попередній енцикліці *Christifideles Laici* він також зазначив, що всі інші права людини були б хибними та ілюзорними, якби право на життя, найосновніше та фундаментальне право, не «захищалося з максимальною рішучістю».

Dignitatis Humanae — це церковний документ, який зосереджується на правах людини. Позиція Католицької Церкви щодо релігійної свободи чітко викладена в цьому документі. Цей Ватиканський Собор проголошує, що людина має право на релігійну свободу.[24]

У документі зазначено, що право на свободу віросповідання поширюється на все людство і взаємопов'язане з гідністю людини.

Це право на релігійну свободу поширюється на людей будь-якої віри. Позиція Церкви щодо інших релігій – це толерантність і діалог. Рада пояснює, що всі люди мають право слідувати і сповідувати свою віру, а також навчати й поширювати свою віру, де б вони не жили.

Сюди входять і дії ЗМІ. Засоби масової інформації та журналісти повинні лише друкувати і оприлюднювати правду і не повинні діяти будь-яким чином, що призводить до наклепу.

Однак, *Dignitatis Humanae* також стверджує, що будь-які дії, вчинені людиною від імені або як частина своєї віри, не повинні впливати на свободу інших.

Віра не може використовуватися як привід для нечесних дій, які порушують права інших. Це включає будь-які дії або вчення, які є екстремізмом, «суспільство має право захищатися від можливих зловживань, скоєних під приводом свободи релігії». [31]

Католицька церква присутня в усьому світі, працює над досягненням і покращенням прав людини для кожного. Благодійні організації, такі як CAFOD

(Католицьке агентство закордонного розвитку), проводять ряд кампаній, спрямованих на захист прав людини, намагаючись задовольнити навіть найосновніші потреби для потребуючих соціальних прошарків.

Католицька церква керує багатьма лікарнями та медичними центрами для обслуговування тих, хто потребує медичної допомоги. Незважаючи на те, що не всі лікарні та медичні центри безкоштовні, вони надають базову медичну допомогу бідним. Однак через брак коштів лікарні та медичні центри не можуть безкоштовно надати якісне медичне лікування бідним. Таким чином, ці агенції повинні звертатися до державних та бізнесових установ щодо фінансування програм, щоб надавати безкоштовні медичні послуги бідним. Ці агенції повинні розробити стратегії для захисту гідності бідних людей, які вмирають через відсутність належного медичного обслуговування.

Люди з обмеженими можливостями стикаються з незліченними проблемами в суспільстві. Навіть у країнах добробуту через економічний спад уряди скорочують бюджети, які фінансують програми соціального забезпечення інвалідів. Часто держави забувають, що їх обов'язок – захистити найслабших у суспільстві. Католицька церква має заступитися за найслабших у суспільстві. Вона має рішуче підкреслити, що інвалідність не позбавляє людину її гідності. Урядам штатів необхідно переробити свої бюджети, щоб щедро фінансувати різні програми соціального забезпечення інвалідів. Католицька церква, через канали впливу або організації, може значно допомогти місцевій владі, створюючи можливості для роботи для інвалідів. Це може спонукати інвалідів інтегруватися в суспільство.

Католицька церква є передовою в галузі освіти. Церква керує школами від дитячих садків до університетів по всьому світу. Мільйони людей шукають освіти в католицьких школах через високу якість освіти. Одним із головних вчень усіх католицьких шкіл є визнання та пропагування гідності кожної людини. Католицькі школи несуть велику відповідальність за захист гідності своїх співробітників і учнів, перш ніж звертатися до світського світу з

проханням підтримувати гідність кожного особа. Католицька церква через свої навчальні заклади має великі можливості для організації програм, щоб висвітлити тяжке становище людей, які є вразливими до експлуатації.

Католицька церква має стати голосом безголосих у суспільстві.

Католицькій Церкві необхідно вступити в діалог з усіма однодумцями для боротьби зі злим впливом расизму, ксенофобії та дискримінації. Однак вона також потребує самоаналізу, очищення від будь-якої дискримінації, яка може існувати всередині неї; інакше всі його зусилля, спрямовані на припинення дискримінації, були б контрпродуктивними.

У світі зростає релігійний фундаменталізм. Фундаменталісти все частіше вдаються до насильницьких засобів для просування своїх ідеологій. Зростання кількості терактів, які здійснюють люди, які мають зв'язки з певними релігіями, шокує весь світ. Фундаменталісти зловживають релігією, викликаючи розколи, конфлікти та війни. Тому прихильники різних релігій та їхні лідери повинні об'єднатися, щоб засудити зло, вчинене фундаменталістами. Після Другого Ватиканського Собору Католицька Церква докладала зусиль, щоб розпочати діалог на теологічному та практичному рівнях з людьми різних віросповідань.

Центральною частиною будь-якого міжрелігійного діалогу є прийняття людини, що належить до іншої віри, як людини з гідністю. Міжрелігійний діалог означає не єдність думок, а єдність у різноманітті. Це допомагає всім людям, які беруть участь у діалозі, висловити свою віру та вчитися в інших. На практичному рівні міжрелігійний діалог також міг би допомогти поширити кризу та конфлікти та змусити всі зацікавлені сторони знайти дружнє рішення різних проблем.

Католицька церква виступає за те, що всі люди мають притаманну гідність. Вона пропагує право на життя та мирне співіснування. Незважаючи на доктринальні розбіжності, Католицька Церква може відігравати велику роль у

започаткуванні плідного діалогу з іншими вірами та світським світом для підтримки людської гідності

Конфлікти та війни змушують людей залишати рідні землі й шукати притулку в інших місцях. Іммігранти та біженці часто стають м'якою мішенню в руках торговців людьми, які топчуть їхню людську гідність. У такій ситуації Католицька Церква повинна співпрацювати з усіма однодумцями, щоб захистити гідність людей. Плідний діалог у дії між Католицькою Церквою та світським світом має потенціал для просування справедливості, миру та цілісного сталого розвитку у світі.

Католицьке соціальне вчення може служити орієнтиром, який допомагає нам вступати у стосунки, які поважають людську гідність. Солідарність, вибір для бідних, турбота про створення, економічна справедливість і загальне благо є прикладами цінностей, які є важливими для будь-якого суспільства, побудованого на гідності людської особистості.

2.2 Католицька церква у протидії тероризму

Існує поширене переконання, яке привласнює релігії властиву схильність до насильства. Це припущення іноді тягне за собою думку про те, що релігія є переважною або навіть унікальною у втіленні тенденції до насильства. Таке твердження відноситься до діяльності більшості існуючих релігійних інституцій, хоча і в різні періоди.

Святий Престол продовжує утримувати одну з перших позицій за рівнем суспільної довіри серед суспільних і політичних інститутів. Загалом високий і стабільний рівень довіри до Церкви дисонує з рівнем її визнання як морального авторитету.

В зв'язку з цим, зростає визнання того, що Святий Престол та католицькі релігійні організації є зацікавленими сторонами та партнерами у протидії тероризму, а не просто пасивним об'єктом світської діяльності.

У цьому контексті Святий Престол, також може застосувати свою діяльність на вплив на громаду, з метою докладання власних зусиль щодо запобігання тероризму. Бо навіть незважаючи на те, що католицька церква має свою державу і все, що супроводжує її, завжди виникають питання, чи є вона насправді життєздатним транснаціональним актором.

Проблемою для Святого Престолу в сучасних умовах є те, що релігійні екстремісти часто відкидають авторитет світських урядів і вважають правові системи, які не ґрунтуються на їхніх релігійних переконаннях, незаконними. Вони навіть можуть розцінювати зусилля з модернізації як руйнівний вплив на їхню культуру.

Слід зазначити, що Святий Престол «підвищує голос» в питаннях міжнародного тероризму. Дипломат Святого Престолу – Бернадіто Ауза, в своїй заяві по темі «Заходи з ліквідації міжнародного тероризму» в Генеральній Асамблеї ООН зазначив, що толерантність та інклюзивність досягаються шляхом посиленого просування права на свободу совісті, релігії та переконань. На жаль, він зазначив, що звіти показують, що кілька держав з офіційною державною релігією мають різні рівні обмежень щодо інших релігій. Деякі звіти також задокументували «дедалі агресивніші форми націоналізму, ворожі релігійним меншинам» [29].

Ауза наполягав на тому, що всі терористичні атаки проти всіх релігій і культових об'єктів мають бути однозначно засуджені, включаючи ісламофобію, антисемітизм і християнофобію. Офіційний представник Ватикану заохочував до реальної відданості міжкультурному та міжрелігійному діалогу та закликав до ефективного виховання «голови і серця», особливо молоді, гарантуючи, що школи, кафедри та Інтернет не розпалюють непримиренність та екстремістську радикалізацію [29].

Тероризм- це постійна глобальна загроза, яка не знає кордону, національності чи релігії, і це виклик, з яким міжнародне співтовариство

повинне боротися разом. Святий Престол має наміри продовжувати рішуче та цілком солідарно боротися з цією загрозою.

Проте тут потребується певна конкретика, фраза "боротьба з тероризмом" вводить нас в оману з самого початку. Це означає, що боротьба з тероризмом - це насамперед військова справа. Мета збройної боротьби полягала в тому, щоб проіснувати досить довго, достатньо неприємності, поки не будуть досягнуті політичні цілі. Це в значній мірі залежало від підтримки широкого виборчого округу. Отже, у нинішній кризі перш за все важливі стосунки між громадами. І тут, Католицька церква може відіграти ключову роль.

Відверто визнання релігійного виміру насильницького екстремізму таїть в собі небезпеку, і ми можемо зрозуміти небажання урядів і міжнародних організацій робити це. Таким чином, найважливіший внесок релігійних лідерів у цю дискусію полягає в тому, щоб допомогти людям зрозуміти, що визнання релігійного виміру насильницького екстремізму, точніше маніпулювання релігією з насильницькими цілями, не означає прирівнювання релігії, окремої релігії чи цілого релігійна громада, з насильством.

За останні кілька років найбільшою загрозою для християн і виживання християнства на Близькому Сході був тероризм, зокрема тероризм, мотивований релігійним екстремізмом. Таким чином, Святий Престол у різних сферах своєї дипломатичної діяльності не втомлюється підкреслювати це особливе жахливе зло та особливу відповідальність релігійних лідерів протистояти йому та постійно стверджувати, що не може бути релігійного виправдання будь-якої форми насильства. Будучи водночас релігійним лідером і дипломатичним актором, Папа має унікальний голос на світовій арені, і тому він має унікальне місце, щоб подолати розрив між релігійними лідерами та цивільною владою на цій сцені.

На дипломатичному рівні Святий Престол завжди наполягав на фундаментальному праві християн та інших релігійних меншин бути на

Близькому Сході. Однак конфлікти, війни та екстремістський тероризм сприяли масовому переміщенню та імміграції таких меншин в інші частини світу протягом багатьох десятиліть.

Розуміння мотивів, які лежать в основі тероризму та релігійно вмотивованих актів насильства, є складним і вимагає ретельного роздуму та аналізу, тим більше, коли в цьому є релігійний вимір. Релігійні лідери мають унікальні можливості, щоб запропонувати таке роздуми. Папа Франциск допоміг відкрити простір для цього роздуму, щоб релігійні лідери змогли внести свій внесок у делікатну дискусію про релігійно мотивований тероризм. У цьому контексті важливо визнати численні ініціативи та заяви мусульманських релігійних лідерів щодо засудження тих, хто використовує вчення ісламу для виправдання насильства та тероризму.

Наприклад, найпрестижніший центр навчання сунітського ісламу, Університет Аль-Азхар, багато разів організовував семінари та конференції, на яких засуджував використання релігії для виправдання насильства. Деякі останні приклади включають семінар у Каїрі, на якому взяв участь президент Папської ради з міжрелігійного діалогу кардинал Жан-Луї Тауран, а нещодавно – Міжнародну конференцію миру, організовану з нагоди візиту Папи Франциска до Університету Аль-Азхар.

Варто підкреслити важливість, яку Католицька Церква надає ролі релігії та освіти у запобіганні радикалізації, яка веде до тероризму та екстремістського насильства, сприяючи дискусії про тероризм і способи протистояти йому. Краще розуміння ролі релігії та освіти може призвести до справжньої соціальної гармонії, необхідної для співіснування в багатокультурному суспільстві.

Конструктивний діалог між людьми різних релігійних традицій допомагає також подолати інший страх, який ми, на жаль, все частіше спостерігаємо в сильно секуляризованих суспільствах: страх, спрямований на

різні релігійні традиції та на релігійний вимір як такий. Релігія розглядається як щось марне або навіть небезпечне.

Важливим елементом справжнього міжрелігійного діалогу є готовність усіх сторін розглядати незручні питання. Іноді це може вимагати шанобливого висловлення тих моментів, у яких думки можуть розходитись.

Щоб міжрелігійний діалог мав сенс і заслуговував на довіру в очах тих, на кого потрібно вплинути, він повинен бути вільним, а не служити жодній нації чи політичній системі.

Тому зі сторони Святого Престолу є зрозуміла думка, що незалежно від того, наскільки серйозними є загрози, які тероризм представляє для колективної безпеки, будь-якої ефективної та тривалої відповіді на цей злочин не можна досягти виключно військовими засобами та засобами безпеки, а радше через культуру зустрічі, яка сприяє взаємному прийняттю, та сприяє мирному та інклюзивному суспільству.

Відповідно, розробляються орієнтовані на «піддатливу» громаду заходи до боротьби з тероризмом, які наголошують на підтримці та участі громадськості з метою підвищення підзвітності та ефективності. Ці заходи складаються з місцевих ініціатив, які спираються на партнерство між широким колом суб'єктів, окрім традиційних практиків безпеки, для включення інших органів державної влади, а також організацій громадянського суспільства, засобів масової інформації.

Попри доволі високий рівень довіри та рівень авторитету Святого Престолу можна визначити, що католицька церква потребує кооперації з іншими конфесіями. Цей принцип єдності має всі шанси дати можливість водночас усунути з між-церковного життя історичні упередження, що перешкоджають міжрелігійному та міжконфесійному порозумінню.

Згідно до заяви Бернадіто Аузи, релігійні лідери повинні взяти на себе провідну роль у відкиданні наративів та ідеологій, які породжують

радикалізацію, ненависть та екстремізм. «Релігії повинні об'єднатися у протистоянні всім формам релігійного фанатизму, стереотипам і неповазі до того, що люди вважають священним. Тому основним обов'язком релігійних лідерів є спростування та засудження тенденційних ідеологій терору, нібито інспірованих релігійними приписами чи текстами».

Звичайно, необхідно, щоб усе було зроблено, поважаючи переконання усіх релігійних громад та невіруючих (атеїстів). Треба розуміти, що ефективна та плідна співпраця може бути заснована лише в шанобливому співіснуванні різноманітностей, а не в узгодженні з єдиним теоретично нейтральним способом мислення.

Отже, попри доволі високий рівень довіри та рівень авторитету Святого Престолу можна визначити, що католицька церква потребує кооперації з іншими конфесіями. Цей принцип єдності має всі шанси дати можливість водночас усунути з між-церковного життя історичні упередження, що перешкоджають міжрелігійному та міжконфесійному порозумінню. Рівень авторитету католицьких організацій та церковних інституцій в галузі соціальних комунікацій є основоположною умовою для конструктивної та ефективної міжрелігійної співпраці, а також гарантією того, що католицьке слово у його повноті буде збережено.

2.3 Святий Престол та захист навколишнього середовища

Одним із найскладніших питань у багатовимірній політиці довкілля та розвитку було успішне впровадження довгострокового сталого розвитку. Оскільки цілі екологічної політики та політики розвитку полягають у покращенні якості життя людей, екологічні міркування мають бути центральним компонентом під час формулювання та реалізації політики розвитку.

Питання охорони навколишнього середовища є надзвичайно важливим питанням у суспільному дискурсі в його широкому розумінні. Це важливо як

теоретично, так і практично, відповідає проблемам аксіології суспільного життя. Католицькій церкві необхідно висловлюватись у сфері охорони навколишнього середовища щодо свого вчення про соціальні питання. Тому питання охорони навколишнього середовища знайшло своє місце в доктрині католицької церкви.

Позиція Святого Престолу щодо екологічної етики була ключовою для просування прогресу в напрямку досягнення сталого розвитку. Світ має бути об'єднаний етичним баченням. Соціальні доктрини та моральні вчення Церкви були важливим компонентом для побудови такого глобального бачення.

Доктрина католицької церкви про екологію стосується насамперед принципів загального блага та солідарності. Саме загальне благо вимагає від кожної окремої особи та соціальних груп та установ зобов'язань щодо збереження природи, стаючи умовою сталого розвитку. Вчення Католицької Церкви спрямоване на цілісний розвиток, що стосується не лише етичної сфери, а й науково-технічного прогресу та економічного розвитку. Це вказує на необхідність правового регулювання у цій сфері.

З огляду на тривожну екологічну ситуацію, глобалізацію сучасного світу, Церква займає чітко визначену позицію. В доктрині переглядається модель життя сучасних жителів розвинених країн з метою боротьби з несправедливістю та бідністю в країнах, що розвиваються. Таким чином, формується заклик до «нової солідарності» з глобальними вимірами для захисту навколишнього середовища та суспільства. Вирішення екологічної кризи через кордони країн і континентів потребує політичних рішень тих, хто відповідає за здоров'я нинішнього та майбутніх поколінь. Отже, голос Католицької Церкви стурбований майбутнім «блакитної планети». Солідарність дій щодо спільного походження та призначення товарів виправдовується Святим Письмом.

Вченням Церкви визнається, що законні екологічні вимоги дуже часто стикаються з труднощами. реалізацію переважно з політичних, економічних чи різних економічних причин. Отже, дії Католицької Церкви спрямовані на формування ставлення до екологічної відповідальності. Тому перевага віддається помірності у використанні природних ресурсів, стриманості в споживанні, внутрішньої дисципліни та різновиду аскетизму, який називається «екологічний аскетизм».

Доктрина Католицької Церкви закликає до «нової екологічної солідарності» в ім'я поваги до життя та гідності людини. Таким чином, Церква визнає довкілля спільним благом усього людства. Церква прагне реалізувати це екологічне послання, пропагуючи належну модель життя, серед іншого, беручи участь у конференціях глобальних організацій, що займаються екологічними питаннями.

До опублікування Папою Франциском енцикліки *Laudato si'* так зване екологічне питання не займало помітного місця у заявах Папи чи ієрархів Церкви. Це обговорювалося у формі незначних заяв у документах, які загалом стосуються складних проблем сучасного світу.

Можна стверджувати, що *Laudato si'* краще розглядати як кульмінацію соціального вчення католицької церкви — її підходу до питань, що стосуються життя в людському суспільстві — разом із її взаємодією з екологічними рухами за минуле століття. Хоча католицька церква залишалася обізнаною про екологічні проблеми та її вплив на життя людей, вона відокремилася від світських інституцій, інтегрувавши екологію з католицько-християнським вченням та керуючи соціальним розвитком людини, заохочуючи більш освічене ставлення до навколишнього середовища.

До того ж, католицька церква є єдиною релігійною організацією, яка бере участь у зустрічах, організованих Організацією Об'єднаних Націй (ООН) як

країна. Святий Престол знаходиться під юрисдикцією єпископа Риму, який географічно обмежений в межах держави Ватикан.

Після Другої світової війни Святий Престол підтримував створення міжнародних організацій і зрозумів себе як паломника з духовною місією, щоб запропонувати світові послання миру та поваги до гідності людини. Частиною цієї місії було налагодження відносин з ООН та її дочірніми установами, фондами, комісіями, комітетами та програмами. До таких стосунків належать відносини із глобальним екологічним рухом, який набирає все більшої популярності в рамках організацій ООН [23].

Глобальний екологічний рух стосується сукупності ініціатив ООН, які стосуються сільського господарства, сталого розвитку та навколишнього середовища. Такі ініціативи включають Продовольчу та сільськогосподарську організацію (ФАО), Програму ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) та різноманітні знакові світові конференції, що проводяться під егідою ООН, які прагнуть вивести екологічні проблеми на перший план у міжнародних справах. У другій половині 20-го століття Святий Престол активно підтримував дружні стосунки з глобальним екологічним рухом, часто виступаючи на його конференціях і зустрічах, надаючи підтримку та керівництво.

У своєму зверненні до Генерального директора ФАО Жозе Граціану да Сілви під час Всесвітнього дня продовольства у 2013 році Папа Франциск також закликав організацію не зводити глобальну проблему голоду до суто економічного питання реформування ланцюгів постачання харчових продуктів [28]. Натомість «побудувати справді людське суспільство означає завжди ставити людину та її гідність у центр і ніколи не продавати її логіці прибутку [28]. Папа Франциск також звертає увагу на розвиток громад у всьому світі, наголосивши на їх особливих стражданнях через загрози, пов'язані з навколишнім середовищем.

У своєму посланні до Всесвітнього дня продовольства у 2014 році Франциск написав, що «захист сільських громад від серйозних загроз, які становлять людські дії чи стихійні лиха, має бути не просто стратегією, а скоріше формою постійних дій, спрямованих на сприяння їх участі у прийнятті рішень. роблячи доступними відповідні технології та розширюючи їх використання, завжди з повагою до природного середовища» [29]. Ці настрої були спрямовані на залучення сільських громад до їх зусиль щодо захисту свого природного середовища та адаптації до подій, пов'язаних із навколишнім середовищем, що насуваються, чи пом'якшення їх наслідків.

Зараз Папа вказує, що екологія відповідає місії Церкви в сучасному світі . Водночас він наголошує, що нинішня «екологічна криза» є результатом багаторічної байдужості та занедбаності «спільного дому». Свої спостереження він викладає на основі аналізу діяльності людини у сфері перетворення природного середовища. Магістерій Католицької Церкви постійно наголошував, що технічний прогрес сам по собі не є поганим. З одного боку, це призводить до покращення якості життя людини, а з іншого – до погіршення якості елементів природного середовища (води, повітря, забрудненого ґрунту).

Виникає питання, як людина буде використовувати свої знання та вміння. Остаточні рішення, на думку Церкви, слід шукати в перетворенні свідомості, у вихованні людини «до нового способу життя». Тоді технічний прогрес призведе до розвитку технологій обмеження викидів шкідливих речовин, до виробництва відновлюваної енергії, до зміни споживання енергії в обробній промисловості та домашньому господарстві. Людина повинна обмежити свою діяльність і відмовитися від ролі лише споживача, використовуючи ресурси Землі, як грабіжник. Якщо він цього не зробить і буде продовжувати прагнути лише до егоїстичного задоволення власних потреб і бажань, він «згрішить екологічно». «Оскільки християнська теологія розглядає світ як прозріння Бога, звідси впливає обов'язок християнина захищати встановлений Богом порядок і стабільну гармонію в існуючому світі»³⁵.

Сучасна техніка та технології пропонують великі можливості, використання яких може бути як благословенням, так і прокляттям. Остаточне рішення залежить від того, що доктрина Церкви називає «моральним станом». Сильна конкуренція, акцент на підтримці високого рівня споживання, боротьба за домінування на ринку та економічна ефективність не повинні бути вище в християнській ієрархії цінностей, ніж етичні питання.

Папа, наголошує, що блага природи повинні мати перевагу над економічними та соціальними благами. З одного боку, францисканська духовність впливає на сприйняття екологічних проблем, а з іншого – передбачає рекомендації проєкологічного життя: шанобливе ставлення до природи та усвідомлення того, що на Землі – лише гість; використання ресурсів природного середовища без їх використання та передача дару Божого в належному стані наступним поколінням; пошук сировини-замінника. Так шлях до протидії так званій екологічній кризі прокладає Папа Франциск. Це тягне за собою необхідність переоцінки економічних цілей, ролі економіки та її інструментів, а також зміну ставлення політики та економіки до служіння певній громаді.

Папа вказує на необхідність мирного міжнародного співробітництва в ім'я солідарності, загального блага, підтримки миру та справедливого розподілу природних і матеріальних благ. Тому екологічна криза, про яку ми читаємо в енцикліці *Laudato si'*, є багатогранною проблемою: соціальною, етичною, економічною та антропологічною. Вона сягає «самих основ культури та духовності»[32]. Франциск проводить детальний аналіз наслідків екологічної кризи, яку він називає кризою нашого дому. Папа вказує на необхідність міжнародної співпраці для пошуку рішень та їх реалізації. Водночас він усвідомлює, що інтереси світових лідерів занадто часто суперечать збереженню гармонії та рівноваги природного середовища. Він усвідомлює дихотомію сучасного світу: з одного боку, стрімкий технічний прогрес, а з іншого — повільний, але неминучий процес, що веде до екологічної катастрофи.

Виправленням цієї ситуації є пропозиція «екологічного навернення», сформульована Папою Франциском.

РОЗДІЛ 3. ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ ТА СВЯТИЙ ПРЕСТОЛ

Війна в Україні глибокий вплив на уяву та очікування від найбільш глобальної, інституційної та політичної з усіх християнських традицій, католицької церкви та її адміністративного центру, Ватикану. Війна в Україні матиме вплив на найближче майбутнє католицизму, особливо на порядку денному наступного конклаву.

Безсилля Святого Престолу стає ще помітнішим зараз, у цій європейській війні, яка також є «богословською війною» між Християнські громади та їхні лідери. Критика папської дипломатії є одним із симптомів нашої церковної кризи, але я думаю, що було б серйозною помилкою вважати цей інституційний аспект міжнародної діяльності Святого Престолу марним або гіршим. Це правда, що дипломатія Ватикану не звільнена від інституційних системних проблем Католицької Церкви, і що у стосунках з Росією вона була виведена з рівноваги.

Правда також, що мова, якою Держсекретаріат говорив про Україну, на початку була невизначеною. Більше того, приклад, запропонований колишнім папським нунцієм Сполучених Штатів, архієпископом Карло Марія Вігано, який став прихильником теорії змови і мегафоном пропутінського «католицького фронту», нічим не сприяє репутації дипломатичної служби Святого Престолу.

Оскільки війна Росії проти України триває, Папа Франциск поступово посилює свою риторику проти вторгнення, засуджуючи його як «неприйнятну збройну агресію», водночас відмовляючись прямо називати президента Володимира Путіна або Росію як агресорів.

Наступного дня після того, як Росія повномасштабно вторглася в Україну, Папа Франциск порушив протокол і звернувся безпосередньо до посольства Росії у Святому Престолі з проханням про мир.

Наступного дня він поспілкувався з Президентом України Володимиром Зеленським, запропонувавши йому духовну підтримку. Коли війна загострилася, він підняв голос проти «неприйнятної збройної агресії» та «варварства вбивства дітей». Папа Франциск, посилюючи свою неявну критику Росії, назвав війну в Україні «зловживанням владою», яке ведеться в інтересах партій, що засудило беззахисних людей на насильство. Папа насправді не назвав Росію у своєму засудженні, але він використав такі фрази, як «неприйнятна збройна агресія», щоб донести свою точку зору.

Папа старанно уникав назвати президента Росії Володимира Путіна або навіть саму Росію агресором. І хоча він сказав, що той, хто виправдовує насильство релігійними мотивами, «профанує ім'я» Бога, він уникав критики на адресу головного релігійного покровителя і апологета війни, Патріарха Російської православної церкви Кирила.

Здається, що Папа вирішив не називати імен, сподіваючись забезпечити собі чи дипломатам Святого Престолу роль у посередництві щодо припинення російсько-української війни. Він неодноразово говорив, що готовий зробити все можливе, щоб зупинити цю війну. Проте стає незрозуміло, чого Ватикан міг би досягти з більш агресивним тоном, враховуючи непримиренність Путіна та відсутність впливу Святого Престолу на Російську православну церкву, яка з ентузіазмом підтримувала війну Путіна.

Безсилля папської дипломатії Папа Франциск є очевидним. Але він почав демонструвати спалахи розчарування своєю нездатністю це зробити. Минулого тижня він навіть націлився на Організацію Об'єднаних Націй, нарікаючи на «безсилість» організації перед обличчям того, що зараз відбувається. Але він повинен визнати, що папська дипломатія була такою ж безсилою.

Його державний секретар і головний дипломат кардинал П'єтро Паролін заявив в недавньому інтерв'ю Католицькому інформаційному агентству, що Святий Престол веде діалог з Росією та Україною принаймні з 2014 року, щоб

запобігти війні, яка зараз вирує. Він відкрито визнав, що зусилля Святого Престолу зазнали невдачі. "У ситуації діалогу було логічно, щоб не було ніяких ворожих дій. Але все ж слід спробувати використати всі засоби переговорів, сподіваючись, що переговори будуть бути успішним — чого, на жаль, не сталося», — сказав італійський кардинал. Святий Престол намагався представити себе як нейтрального, рівного посередника. Але враховуючи релігійну демографію в регіоні, неважко зрозуміти, чому росіяни можуть бути певною мірою обережними, щоб насправді довіряти такому визнаному нейтралітету.

Тим не менш, деякі з єпископів та інших прихильників у Римо-Католицькій Церкві наполягають, щоб він називав імена міжнародних злочинців, бо понтифік ризикує зірватися зі свого високоморального ґрунту і потрапити в «темне місце», яке займає Папа Пії XII, папа військового часу, який уникав критично висловлюючись про Гітлера і так званої «держави Осі», коли Німеччина вторглася в Польщу, після чого був здійснений Голокост.

Дипломатичний корпус Ватикану є найстарішим у світі, який славиться завідомо стриманим і прорахованим підходом до геополітичної взаємодії.

Для Франциска дилема полягає в тому, чи використовувати свою моральну позицію, щоб явно засуджувати Росію, чи стримуватися в надії створити простір для посередництва. Однією з можливих конструктивних ролей, наприклад, може бути залучення Російської православної церкви щодо варіантів вирішення конфлікту.

Відповідно до Катехезису коли політична діяльність суперечить моральним принципам, які не допускають винятків, компромісів чи відступів, католицька прихильність має ставати більш очевидною та обтяженою відповідальністю. Перед обличчям фундаментальних і невід'ємних етичних вимог християни повинні визнавати, що на карту поставлена суть морального закону, що стосується цілісного блага людської особистості.

Включаючи питання миру, певні пацифістичні та ідеологічні бачення іноді мають тенденцію до секуляризації цінності миру, тоді як в інших випадках виникає проблема стислих етичних суджень, які забувають про складність відповідних питань. Мир — це завжди «праця справедливості й результат милосердя». Він вимагає абсолютної та радикальної відмови від насильства та тероризму та вимагає постійної та пильної відданості з боку всіх політичних лідерів.

Зараз Франциск стикається з одним із найбільших міжнародних викликів свого майже десятирічного папства, а напруженість у підході Ватикану до України та Росії розкриває складну мережу внутрішньо-церковної політики та вплив глобального складу акторів, які створюють і складають Святий Престол роль на світовій арені.

Ватикан є головою найбільшої та найбільш централізованої релігійної організації у світі. Це також суверенна держава з дипломатичними представниками по всьому світу. Ватикан, як релігійна влада, часто кидає виклик світській владі в сферах міжнародної економіки, прав людини та безпеки. Відповідно до теорії неосекуляризації, Ватикан має більший вплив, коли його зусилля перегукуються зі світськими виправданнями певної політики.

Святий Престол був добре обізнаний про ситуацію в Україні. Але оскільки російські війська почали повномасштабне вторгнення, Папа вважав за краще не вдаватися безпосередньо до цього питання. Це був стратегічний вибір, типовий для папської дипломатії. Папа намагається не займати точних позицій, тому що завжди виступає за відкриття діалогу, і наполягає на тому, що Ватикан готовий до будь-якого посередництва, задля миру в Україні.

ЗМІ зазначають, що з початку повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого Папа ніколи не використовував у своїх публічних заявах слова «Росія» чи «агресія». Але це, можливо, маргінальне питання, яке не

повинно змусити нас упускати з уваги той факт, що своєю промовою «Angelus» 6 березня Папа Франциск зробив істотну зміну в дипломатичну лінію, яку Святий Престол дотримувався дотепер.

З початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, увага ЗМІ повернута до цих подій. Особлива увага присвячена реакціям світових лідерів на ці події. Звичайно Святий Престол не є винятком.

Реакція Святого Престолу на події в Україні є неоднозначною. З одного боку, Папа висловлює підтримку Україні та українському народу. З іншого боку, нейтралітет, недомовки та дії Папи Франциска викликають непорозуміння та неодноразово засуджувались. Папу критикують за те, що він ухиляється прямо сказати, що Росія вторглася в Україну, і звинувачує російського президента в нападі.

Більше всього критики від ЗМІ та релігійної влади в Україні дісталось процесії у Страсну п'ятницю на чолі з Папою, на якій українка та росіянка разом несли хрест. Ідея полягала в тому, щоб підкреслити необхідність об'єднання людей для припинення конфлікту. Проте цей жест був засуджений, як «недоречний і неоднозначний». Українці протестували проти цієї процесії, проте не дивлячись на це, подія все ж таки відбулась і реакція на неї була неоднозначною.

Говорячи про методи та засоби, якими Папа Франциск може вплинути на ситуацію їх є декілька.

По-перше, Ватикану слід називати речі своїми іменами і визнати Російську Федерацію, як країну-агресора. А дії російської армії в Україні визнати геноцидом українського народу, як це робить все більша кількість лідерів західних країн.

По-друге, візит Папи Римського до України, міг би стати символічним жестом в підтримці та солідарності з українським народом та в засудженні дій російської влади. Наразі, візит Папи Франциска до Києва обговорюється.

Є доволі дивними та непослідовними дії Святого Престолу, які здаються зовсім нерішучими. Наприклад, підтримка Папи Франциска українського народу у захисті та боротьбі з агресором, але при цьому він засуджує дії європейських країн по наданню зброї українцям.

Отже, можна зробити висновок, що Святий Престол все ж таки уникає позиції повного нейтралітету чи мовчазної підтримки війни. Тому всі ініціативи, які до цього часу були вжиті, свідчать про те, що Святий Престол постійно зосереджений на війні в Україні.

Війна в Україні посприяла рішучій зміні темпів папської дипломатії. Слова Папи Франциска під час молитви «Angelus» засвідчили світові, що ні Папа, ні Святий Престол не сліпі, і вони дійсно добре знають ситуацію. Вони хочуть засвідчити, що існує дипломатична прихильність Святого Престолу та бажання брати участь у діалозі. Проте, поточна ситуація потребує впевнених та рішучих дій.

ВИСНОВКИ

Ватиканська дипломатія відіграє важливу роль у міжнародних відносинах, де є вагомим джерелом як м'яка сила. Як впливає з казуїстики, Папа може бути чудовим посередником на деяких етапах конфліктів. Однак треба враховувати деякі обмеження. Влада Папи не є однаковою в усьому світі через особливу силу релігії.

Святий Престол є активним учасником міжнародних відносин. Його унікальний юридичний статус, його інституційний охоплення завдяки керівництву всюди суцєю транснаціональною католицькою церквою та її особливо видатний моральний «мегафон» поєднуються, щоб забезпечити її єдиному лідеру, римо-католицькому Папі, чудовий доступ до багатьох шарів глобальної політики.

Позиція католицької церкви щодо інформатизації та розвитку сучасних засобів комунікації полягає в тому що, із зростанням соціальних мереж все більше церков звертаються до них, щоб відігравати більш активну роль у житті парафіян. Тепер, коли Ватикан і Папа Франциск використовують соціальні мережі для поширення доктрини, у Церкві є ще більша підтримка, щоб продовжувати такі практики. Визначено, що з боку Церкви мають передбачатись зусилля, спрямовані на розуміння засобів масової інформації — їх цілей, процедур, форм і жанрів, внутрішніх структур і модальностей — і надання підтримки та заохочення тим, хто бере участь у роботі ЗМІ. На основі цього співчутливого розуміння та підтримки стає можливим запропонувати змістовні пропозиції щодо усунення перешкод на шляху людського прогресу.

Католицька церква через гуманітарні та просвітницькі заходи безпосередньо впливає на міжнародну безпеку. При цьому, будучи членом ООН, Святий Престол усіляко залучений до програм організації цієї головної міжнародної організації світу.

Католицька церква є впливовою в сфері захисту прав людини. Святий Престол часто стає сильним своєрідним голосом для безголосих на міжнародній арені.

В контексті протидії та ліквідації міжнародної терористичної загрози можна визначити, що незалежно від того, наскільки серйозними є загрози, які тероризм представляє для колективної безпеки, будь-якої ефективної та тривалої відповіді на цей злочин не можна досягти виключно військовими засобами та засобами безпеки, а радше через культуру зустрічі, яка сприяє взаємному прийняттю та сприяє мирному та інклюзивному суспільству, саме в такому векторі розвивається діяльність Святого Престолу.

Досліджено вплив Святого Престолу у питанні просування екологічної етики. В рамках дослідження, було визначено, що Святий Престол має стійку позицію по просуванню екологічної етики та активно залучений у питаннях екологічної безпеки.

Проаналізувавши позицію Святого Престолу щодо російсько-української війни, зазначимо, що папська дипломатія залишається такою, що відповідає давньому нейтралітету Ватикану, необхідному для захисту католиків як в Україні, так і в Росії, а також як спробу зберегти будь-яку можливу роль, яку Святий Престол міг би відігравати у посередництві в мирній угоді. Це був стратегічний вибір, типовий для папської дипломатії. Папа намагається не займати жорстких позицій, тому що завжди виступає за відкриття діалогу, і наполягає на тому, що Ватикан готовий до будь-якого посередництва, задля миру в Україні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Конференція ОБСЕ Роль релігії и убеждений в современном демократическом обществе: поиск путей противостояния терроризму и экстремизму. Баку, Азербайджан, 10-11 октября 2002 г. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/f/42583.pdf>
2. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні системи та глобальний розвиток. – К., 2004. С. 94-99.
3. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи та глобальний розвиток: Навчальний посібник. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2006. – С. 85-87.
4. Кудрик Н. Ватикан намагається примирити Росію та Україну. Київ каже – не на час. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vatykan-khresna-khoda-prymyrennya/31803828.html>
5. Льон О.І. Міжнародна правосуб'єктність Ватикану. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/224/Lyon_mijn_pravosub_vatik_an.pdf?sequence=1
6. Павлов С., Мезенцев К., Любіцева О. Географія релігій. К.: АртЕк, 1999.
7. Отрош М.І. «Місце і роль католицької церкви у міжнародному правопорядку» URL: http://idpnan.org.ua/files/2018/otrosh-m.i.-mistse-i-rol-katolitskoyi-tserkvi-u-mijnarodnomu-pravoporyadku-_d_.pdf
8. Рубльова Н.С. Католицька церква в Україні. Енциклопедія історії України: Т. 4. 2007. – 528с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Katolycka_cerkva_V_Ukr
9. Сироїд Т. Л. Міжнародно-правовий статус Ватикану. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5352/Mizhnarodno_pravovyi%20status%20Vatykanu%20_%20Syroid%20_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y
10. Шевченко Т. Сутність релігійної ідентичності, її складові і конструювання. URL: <https://www.readcube.com/articles/10.32420%2F2015.74-75.568>

11. Adams, M. (2016). *Ecological Crisis, Sustainability and the Psychosocial Subject: Beyond Behaviour Change*. London: Palgrave Macmillan.
12. Ban, K. M. (2015). Statement Attributable to the Spokesman for the Secretary-General on the Papal Encyclical by His Holiness Pope Francis. URL: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2015-06-18/statement-attributable-spokesman-secretary-general-papal-encyclical>.
13. Bordoni L. Ukraine: Holy See always ready to mediate. URL: <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2022-03/cardinal-parolin-holy-see-mediation-offer-war-ukriane-russia.html>
14. Byrnes T. The Enduring Power of the Papacy: Pope Francis and International Relations. URL: <https://berkleycenter.georgetown.edu/responses/the-enduring-power-of-the-papacy-pope-francis-and-international-relations>
15. Catechism of the Catholic Church. URL: https://www.vatican.va/archive/eng0015/_index.htm
16. Catholicism: The Next Generation? Center for Applied Research in the Apostolate (CARA) at Georgetown University. June 02, 2017. Accessed May 02, 2019. URL: <http://nineteensixty-four.blogspot.com/2017/06/catholicism-next-generation.html>.
17. Christie, I., Gunton, R. M., and Hejnowicz, A. P. (2019). Sustainability and the Common Good: Catholic Social Teaching and ‘Integral Ecology’ as Contributions to a Framework of Social Values for Sustainability Transitions. *Sustain. Sci.* 14 (5), 1343–1354.
18. Conciliar Document Declaration on Religious Freedom *Dignitatis Humanae* no. 1, 2. Accessed November 8, 2016. URL: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651207_dignitatis-humanae_en.html
19. Conciliar Document *Nostra Aetate* no. 1, 2,3,4,5. Accessed November 7, 2016. URL:

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_en.html

20. Cumbo, Horace F. "The Holy See and International Law." *The International Law Quarterly*, vol. 2, no. 4, 1948. URL: <http://www.jstor.org/stable/762800>. Accessed 6 Apr. 2022.
21. Declaration on the relation of the church to non-christian religions *nostra aetate* proclaimed by his holiness pope paul vi on october 28, 1965. URL: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_en.html
22. Declaration on the relation of the church to non-christian religions *nostra aetate* proclaimed by his holiness pope paul vi on october 28, 1965- . URL: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_en.html
23. Declaration on religious freedom *dignitatis humanae* on the right of the person and of communities to social and civil freedom in matters religious promulgated by his holiness pope paul vi on december 7, 1965. URL: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651207_dignitatis-humanae_en.html
24. Dias, E. (2015). "Pope Francis Urges Climate-Change Action in Encyclical.". New York, NY: Time Magazine. URL: <https://time.com/3925736/pope-francis-climate-change-encyclical-laudato-si/>
25. Encyclical Letter *Laudato si'* of the Holy Father Francis on care for our common home. Access 17.08.2020. URL: www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html
26. Francis, Encyclical *Laudato Si'*, no. 8. Accessed November 5, 2016. URL: http://w2.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html

27. Francis (2013b). Message of Pope Francis for World Food Day 2013.
URL: http://www.vatican.va/content/francesco/en/messages/food/documents/papa-francesco_20131016_messaggio-giornata-alimentazione.html
28. Francis (2014). Message of Pope Francis for World Food Day 2014.
URL: http://www.vatican.va/content/francesco/en/messages/food/documents/papa-francesco_20141016_messaggio-giornata-alimentazione.html
29. Gallup «Views of Violence». URL: <https://news.gallup.com/poll/157067/views-violence.aspx>
30. John Paul II. Address to the Fiftieth General Assembly of the United Nations Organization, no. 17. URL: http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/speeches/1995/october/documents/hf_jp-ii_spe_05101995_address-to-uno.html
31. Laudato si'. Encyclical letter of the Holy Father Francis. URL: https://www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html
32. Lavelle (2015). Will Pope Francis's Climate Message Break through where Others Have Failed?. URL: <https://www.sciencemag.org/news/2015/06/will-pope-francis-s-climate-message-break-through-where-others-have-failed>
33. Lieberman, B. (2012). The Catholic Church and Climate Change. New Haven, URL: <https://yaleclimateconnections.org/2012/02/the-catholic-church-and-climate-change/>
34. Lyman E. J. Expectations are high for summit between Pope Francis and Vladimir Putin . URL: <https://religionnews.com/2013/11/20/expectations-high-summit-pope-francis-vladimir-putin/>
35. Max L. Stackhouse's article "Theology in the Public Square: Kuyper's Contributions Highlighted in New PTS Center". URL: <https://web.archive.org/web/20100527190919/http://www.ptsem.edu/PUBLICATIONS/inspire/10.2/pdfs/feature5.pdf>
36. Melnyk, R. Vatican Diplomacy at the United Nations: A History of Catholic Global Engagement. New York: Edwin Mellen Press. (2009).

37. Oakley, F., Pelikan J., Frassetto M., Cunningham, John L. and Marty, Martin E. Roman Catholicism. Encyclopedia Britannica, November 11, 2020. URL: <https://www.britannica.com/topic/Roman-Catholicism>
38. Pastoral Constitution on the Church in the Modern World *Gaudium et Spes* promulgated by his Holiness, Pope Paul VI on 7 December 1965. access: 10.09.2020. URL: www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_en.html
39. Pullella P., Balmer C. Pope Francis says 'rivers of blood' flowing in Ukraine war . URL: <https://www.reuters.com/world/europe/pope-francis-says-ukraine-conflict-is-not-military-operation-war-2022-03-06/>
40. Reimann, Ralf Peter. 2017. “‘Uncharted Territories’: The Challenges of Digitalization and Social Media for Church and Society.” *The Ecumenical Review* 69
41. "Resource Not Risk: Pope Reflects on Using Social Media for Good." Catholic News Service. January 24, 2019. Accessed May 02, 2019. URL: <https://cnstopstories.com/2019/01/24/resource-not-risk-pope-reflects-on-using-social-media-for-good/>.
42. Social Media Guidelines. United States Conference of Catholic Bishops. Accessed May 02, 2019. URL: <http://www.usccb.org/about/communications/social-media-guidelines.cfm>.
43. Statement by H.E. Archbishop Bernardito Auza Apostolic Nuncio, Permanent Observer of the Holy See Seventy-first Session of the United Nations General Assembly, Sixth Committee Agenda Item 108: Measures to Eliminate International Terrorism. URL: https://www.un.org/en/ga/sixth/71/pdfs/statements/int_terrorism/holy_see.pdf
44. *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press, 1996, pp.216-268.
45. Troy, J. 2016. “The Catholic Church and International Relations.” *Oxford Handbooks* Online. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2627477

46. United Nations (1948), Universal Declaration of Human Rights. (accessed November 7, 2016). URL: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>
47. United Nations. 2003. "Resolution 58/314. Participation of the Holy See in the Work of the United Nations. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/525016>
48. Where the Parish Doors Have Closed and Opened. Center for Applied Research in the Apostolate (CARA) at Georgetown University. February 22, 2019. Accessed May 02, 2019. URL: <http://nineteensixty-four.blogspot.com/2019/02/where-parish-doors-have-closed-and.html>.
49. Winters, M. S. (2016). Pope Francis champions refugees and migrants. *National Catholic Reporter*.
50. White C. Behind the frontlines of the Vatican's Ukraine-Russia strategy. URL: <https://www.ncronline.org/news/vatican/behind-frontlines-vaticans-ukraine-russia-strategy>